

Pandemi Sürecinde Eğitimde Yaşanan Dijital Değişim ve Dönüşüm Eğitim Paydaşları Açısından İncelenmesi

The Analysis of Digital Conversion and Transformation in Education During Pandemic Process in the View of Education Stakeholders

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Sedef ÇELİK^{1*}

Beyzanur AYDIN¹

^{1*}Bilecik Borsa İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi, Bilecik, Türkiye

¹Bilecik Borsa İstanbul Science and Art Center, Bilecik, Türkiye

^{1*}sdphcelik@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4793-3070

¹beyza.aydn011@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0288-268X

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

03.11.2021

Kabul Tarihi / Date Accepted

17.08.2021

Yayın Tarihi / Date Published

Ağustos / August 2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Ağustos - Ocak / August - January

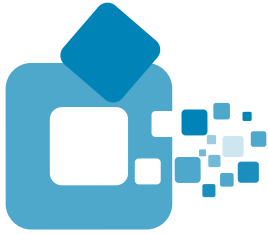
ATIF / CITE as

Çelik, S., Aydın, B. (2022). "Pandemi Sürecinde Eğitimde Yaşanan Dijital Değişim ve Dönüşüm Eğitim Paydaşları Açısından İncelenmesi"/"The Analysis of Digital Conversion and Transformation in Education During Pandemic Process in the View of Education Stakeholders". bilar:Bilim Armonisi Dergisi, 5 (1): 20-30. doi: 10.37215/bilar.1018846

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.

Pandemi Sürecinde Eğitimde Yaşanan Dijital Değişim ve Dönüşüm Eğitim Paydaşları Açısından İncelenmesi

The Analysis of Digital Conversion and Transformation in Education During Pandemic Process in the View of Education Stakeholders

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

Bu çalışma; koronavirüs (covid-19) sebebiyle yaşanan pandemi sürecinde eğitimin uzaktan ve online platformlarda gerçekleştirilmesiyle eğitim paydaşlarının bu süreçteki deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi kullanılarak Bozüyük Fen Lisesi 11. Sınıf öğrencileri, öğretmenleri ve velileri ile toplam 23 kişi araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile oluşturulan bu çalışmada, katılımcılara koronavirüs sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini almak için açık uçlu alt sorulardan oluşan toplam 5 soru yöneltilmiştir. Veriler online uygulamalar (zoom, whatsapp, facetime) aracılığı ve telefon görüşmeleri ile yapılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, pandemi sürecinde eğitim paydaşlarının yaşamlarında düzen değişikliği, ders işleme, derse katılımı ve motivasyon anlamından farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu üç paydaşın süreç boyunca farklı teknoloji kullanımı, ders iletişim ve etkileşimi konusunda eğitim deneyimleri olduğu, uzaktan eğitimin katkılarının olması ile birlikte eksik yönlerinin de bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda üç paydaşın uzaktan eğitim için öğretmenlerin öğrenci aktifliğinin sağlanması, öğrencilerin EBA'nın alt yapısının iyileştirilmesi ve velilerin ise teknolojik eşitliğin sağlanması bakımından önerileri olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Pandemi, Uzaktan Eğitim, Eğitim Paydaşları, Dijital Değişim, Dijital Dönüşüm

ABSTRACT

This study has been made in order to bring out the education stakeholders' experiences that took place in online education online platform in pandemic process because of Coronavirus (Covid-19). With this aim by using easily accessible sample, Bozüyük Science High School 11th grade students, teachers and parents comprise the research participants that are totally 23 people. In this qualitative research that was designed with case study, five open-ended questions which are made of sub-questions were directed to learn their opinions about distance learning during coronavirus process. Data was collected through online applications (zoom, whatsapp, facetime) and phone calls. The data is analyzed with content analysis method. As a result of the research, it has been concluded that these three stakeholders have educational experiences in the use of different technologies, course communication and interaction throughout the process, and that there are differences as well as the contributions of distance education. Also, it has been understood that these three education stakeholders have experiences on alternative technology using, lecture communication and interaction and there are both benefits and deficiencies of distance learning. Within this scope, it has been seen that three stakeholders have suggestions for distance education in terms of ensuring student activity of teachers, improving the infrastructure of students' EBA, and parents providing technological equality.

Keywords: Pandemic, Distance Learning, Education Stakeholders, Digital Conversion, Digital Transformation.

1. GİRİŞ

2019 yılının son aylarında Çin Halk Cumhuriyeti' nin Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılan Coronavirüs (Covid 19) sağlık alanı ile birlikte eğitimi de derinden etkilemiştir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) (2020a) verilerine göre, 07 Nisan 2020 itibarıyla, Coronavirüs (Covid-19) sonucu oluşan pandemi nedeniyle 188 ülkede okullar kapanmıştır. Bu durum, dünya çapında öğrenci nüfusunun yaklaşık olarak %92'sini (1,576,021,818 öğrenci) etkilemiştir. UNESCO, okulların kapanmasının olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla, özellikle savunmasız ve dezavantajlı gruplara yönelik olarak ülkelerin tedbirler almasını isteyerek, uzaktan öğrenme yoluyla herkes için eğitimin sürekliliğini sağlama konusunda ülkelere destek vereceğini açıklamıştır. UNICEF' de (2020), pandeminin etkilerinin uzun sürecek olması nedeniyle, özellikle savunmasız ve dezavantajlı öğrencilerin gelecekte de okulu bırakma risklerinin arttığını belirtmektedir. Bu amaçla, eğitimin kesintiye uğramasını önlemek için önlemler alınmasının ve internet erişimi olmayan veya engelli yaşayanlar da dahil olmak üzere, evdeki tüm çocuklar için sürekli ve esnek uzaktan eğitim yöntemlerine erişimin sağlanmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Ülkemizde de Mart ayı ile ilk vakaların görülmesi sebebiyle 13 Mart tarihinde iki hafta süreyle okullar kapatılmış, sonrasında vakaların artış göstermesi sebebiyle uzaktan eğitime devam edilmiştir.

Yeni başlayan eğitim döneminde dersler internet üzerinden bazı görüntülü konuşma uygulamalarıyla başlasa da Türkiye'nin Eğitim Bilişim Ağı, yani EBA, bu duruma el atmış ve sistemlerini geliştirerek eğitimin daha sağlıklı ve güvenilir bir şekilde yapılması adına çalışmalar yapmıştır. Sayan (2020), yaşadığımız zamanda bilgi teknolojilerinin sürekli değişmekte ve gelişmekte olduğunu ve aynı zamanda eğitim sorunlarını çözmeye de ülkelerin bilişim teknolojilerinden yararlandığını belirtmektedir. Bu gelişmeler, uzaktan eğitim ile eğitim alanını da etkilemekte ve uzaktan eğitim bir ihtiyaç haline gelmektedir.

Okulların pandemi sebebiyle kapatılması ve uzaktan eğitime devam edilmesiyle birlikte yaşanan bu süreç öğretmen, öğrenci ve velileri birçok farklı açıdan etkilemiştir. Öğrenciler, yeni nesil teknolojiyle daha çok iç içe olduğundan bu duruma hemen adapte olsalar da aynı şey öğretmenler ve veliler için de öyle miydi? Teknolojideki baş döndürücü ilerleme, öğretmenlerin ilerleyen ve gelişen bu teknolojiye ayak uydurabilmesini, görev ve sorumluluklarındaki değişiklikleri kabullenebilmelerini, yeni teknolojilere karşı nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiğini önemli

kılmaktadır. (Kocayiğit ve Uşun 2020) Nitekim zamanla herkes bu duruma istese de istemese de ayak uydurdu. Çünkü pandemi, uzun bir süre daha devam etti ki hala etmektedir.

Bu kapsamda pandemi sürecinde eğitimdeki bu dijital değişim dönüşümü yaşayan öğretmen, öğrenci ve velilerin deneyimlerini ortaya çıkarmak faydalı olacaktır. Öğretmen, öğrenci ve velilerin, uzaktan eğitimi kendi bakış açılarıyla ortaya koyması bu üç paydaşın birbirini anlama ve eğitim açısından yaşanan farklılıkların farkına varmaları konusunda yararlı olacaktır. Bu sebeple bu çalışma uzaktan eğitim süreci yaşananlarının ortaya çıkarılmasına ışık tutacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitimde son yıllarda yaşanan dijital gelişmelerin etkisini görmekteyiz. Bu kapsamda öğrenmelerin daha aktif ve kalıcı olması için çeşitli dijital platformlar bulunmaktadır. Bu platformlar aracılığı ile kişiler kendi öğrenmelerini düzenleyebilmektedir. Eğitimde yaşanan bu değişim ve dönüşümler eğitimin zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldırmaktadır. Bununla beraber geçtiğimiz yıl, tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüsü (Covid-19) sebebiyle eğitimde yeni bir döneme geçilmiştir. Bu yeni dönem eğitim içerisindeki öğrenci, öğretmen ve veliyi öğrenme ve öğretim boyutunda farklı bir noktaya taşımıştır. Eğitimin uzaktan yapılması sonucunda bu üç paydaş farklı şekillerde eğitimi sürdürmeyi deneyimlemektedir. Yapılan çalışmada uzaktan eğitim sürecindeki öğrenci, öğretmen ve velinin deneyimlerini ve eğitimdeki dijital değişim dönüşüm hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır.

Uzaktan eğitim döneminin yeni olması ve eğitim paydaşlarının uzun süreli ilk defa tecrübe ettiği bir durum olması bakımından öğretmen, öğrenci ve velilerin bu süreci nasıl deneyimlediğini ortaya çıkarmak, sürecin nasıl geçirildiğini anlamaya katkısı olacaktır. Ayrıca bu üç paydaşın bu sürece dair bakış açılarını ortaya koymak birbirlerinin deneyimleri ve görüşlerini farkına varmalarına ve sadece kendi tarafından değil çok boyutlu düşüncelerine katkı sağlayacaktır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır;

- 1) Pandemi sürecinde eğitim paydaşlarının eğitim ve gündelik hayatındaki yaşadığı değişiklikler nelerdir?
- 2) Pandemi sürecinde eğitim paydaşlarının eğitim deneyimleri nelerdir?
- 3) Pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitimin katkıları, eksiklikleri ve bu doğrultuda eğitim paydaşlarının önerileri nelerdir?

2. MATERYAL ve METOT

Araştırmada, pandemi sürecinde eğitim paydaşlarının eğitimde yaşanan dijital değişim ve dönüşüm hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006)'a göre durum çalışması nitel araştırmalarda kullanılan önemli tekniklerden biridir. Stake (1995) ve Yin'in (2009; 2012)'de belirttiği gibi, durum çalışması özellikle araştırmacıların bir durumu, genellikle bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desenidir.

2.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmaya Bozüyük Fen Lisesi 11. Sınıf öğrencileri, öğretmenleri ve velileri katılım sağlamıştır. Örneklem belirlenirken kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi seçilmiştir. Araştırmaya gönüllü 9 öğrenci, 9 öğretmen, 5 veli toplam 23 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımlarına bakıldığında; araştırma grubunda yer alan öğrencilerin % 78'ini (7) kız, % 22'ni (2) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 78'ini (7) kadın, % 22'sini (2) erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin % 23'ü (2) Matematik, % 11'i (1) Felsefe, % 11'i (1) Tarih, % 11'i (1) Kimya, % 11'i (1) Türk Dili ve Edebiyatı, % 11'i (1) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, % 11'i (1) İngilizce ve % 11'i (1) Rehberlik branşı öğretmenidir. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin % 100'ü (5) kadındır. Velilerin % 80'i (4) ev hanımı ve %20'si (1) esnaftır

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma problemleri doğrultusunda, öğrenciler, öğretmenler ve velilere alt sorulardan oluşan toplam 5 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Görüşme soruları, araştırmacı ve danışmanı tarafından hazırlanmış ve iki uzman görüşü alınarak son halini almıştır. Veriler, çalışma grubundaki katılımcılarla gerçekleşen telefon görüşmeleri ve online video görüşmeleri yoluyla elde edilmiştir. Salgın sebebiyle yüz yüze yapılamayan görüşmelerin ses ve video kayıtlarının yapılması konusunda katılımcıların onayı alınmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analiz sürecinde; kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar bir uzman tarafından kontrol edilmiştir. Alıntılara yer verilirken gizlilik ilkesi doğrultusunda, öğrenciler Ö1, Ö2, ...Ö9; öğretmenler P1, P2, ..P9 ve veliler V1,V2 ...V9 şeklinde ifade edilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada elde edilen veriler, araştırmacı ve danışmanı tarafından eş zamanlı olarak analiz edilmiştir. Süreç boyunca uzman görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman (1994)'e ait güvenilirlik hesaplama formülünden yararlanılıp analiz sonuçları sayısallaştırılarak % 90 'lık uyum sonucu ile çalışma güvenilir kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Pandemi sürecinde eğitimde yaşanan dijital değişim ve dönüşümün eğitim paydaşları olan öğretmen, öğrenci ve veliler açısından değerlendirmesi 5 ana başlık altında sunulmuştur. Bunlar, pandemi döneminde eğitim paydaşlarının eğitim ve gündelik hayatındaki yaşanan değişiklikler, eğitim deneyimleri ve pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitimin katkıları, eksiklikleri ve bu doğrultuda eğitim paydaşlarının önerileridir.

3.1. Pandemi Sürecinde Eğitim Anlamında Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşler

Bu kısımda pandemi sürecinde eğitim anlamında yaşanan değişiklikler konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

3.1.1. Öğretmenlerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri

Çizelge 1. Öğretmenlerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Psikolojik baskının artması	P3, P5, P8	3	"Önce psikolojik değişiklikler yaşadık. Daha sonra uyum sorunu yaşadık. En son da uzaktan eğitimi öğrenerek öğrencilere nasıl daha iyi eğitim verebiliriz diye çırpınmaya başladık." P5
Teknoloji bilgisi artması	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7	7	"Biraz bilgisayarla içli dışlı olduk, biraz teknolojiyle içli dışlı olduk. Sonra bunu nasıl kullanabiliriz gibi, online sınav yapabilir miyiz, online dersleri nasıl yapabiliriz gibi veya nasıl daha verimli hala getirebiliriz gibi doğal olarak bazı sıkıntılar yaşadık bu tip dönüşümler oldu doğal olarak." P7
Eğitimin günün tamamına yayılması	P2, P9		"Belirli saatlerde değil de hayatımızın, okul ve öğrenci belirli saatlerine değil hatta veli, 24 saate döndü. İş hayatımız 24 saate döndü." P2

Çizelge 1'e bakıldığında öğretmenlerin pandemi döneminde eğitim açısından yaşanan değişiklikler konusundaki görüşleri incelendiğinde daha çok teknoloji bilgisinin artışı ifade ettikleri görülmüştür.

3.1.2. Öğrencilerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri

Çizelge 2. Öğrencilerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri

Çizelge 2. Öğrencilerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Fazla ders çalışmak zorunda kalmak	Ö1,Ö3,Ö8	3	"Ben dersi derste öğreniyordum, yani çok iyi dinliyordum okuldayken. Ama uzaktan eğitimde dikkatim evde daha çabuk dağıldığı için verimli öğrenemiyordum derste. Ekstra çalışmam gerekiyor." Ö1
Düzen değişikliği	Ö2,Ö4,Ö7, Ö8, Ö9	5	"Pandemi döneminde eğitim açısından yaşadığımız en büyük değişimler bence tamamen uzaktan eğitime geçilmesi, sınıf ve okul ortamından uzak kalınması ve dersler konusunda tamamen kendi irademizi sağlamak zorunda kalmamızdır." Ö6
Sorumluluğun artması	Ö5, Ö6, Ö7, Ö8	4	"Derslerimle alakalı sorumluluğumun hiç ödevimiz olmamasına rağmen ciddi oranda arttığı bir dönemdi." Ö5

Çizelge 2'ye bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde eğitim açısından yaşanan değişiklikler konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok düzen değişikliği yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

3.1.3. Velilerin Pandemi Döneminde Eğitim Açısından Yaşanan Değişiklikler Konusundaki Görüşleri

Bu kapsamda veliler düzen değişikliği ve bağlantı-ekipman sorunu bakımından değişiklikler yaşadıklarını düşünmektedirler. Aşağıda velilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

"Herkesin kendi düzeni vardı fakat pandemi sürecinde bu düzeni eve getirmek zorunda kaldık. Bu yüzden de hem kendi düzenimiz hem de çocuğun düzeni değişti." (V1)

"Çok zorlandık. EBA'ya istediğimiz gibi giremedik internetle ilgili de sorun yaşadık. Evde iki öğrenci olduğu için de bazen saatleri çakışıyor bu yüzden verimli bir şekilde ders yapamıyorlar." (V2)

3.1.4. Pandemi Döneminde Yaşanan Değişikliklerin Derse İşleyişine ve Derse Katılma Etkisi

Bu kısımda pandemi sürecinde yaşanan değişikliklerin öğretmenlerin ders işleyişine ve öğrencilerin derse katılımına etkisi konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

Çizelge 3. Yaşanan Değişikliklerin Öğretmenlerin Ders İşleyişine Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Olumsuz Etki	Öğrenciyi göremek	P2, P7, P9	3	"Önce psikolojik değişiklikler yaşadık. Daha sonra uyum sorunu yaşadık. En son da uzaktan eğitimi öğrenerek öğrencilere nasıl daha iyi eğitim verebiliriz diye çarpınmaya başladık." P5

Çizelge 3. Yaşanan Değişikliklerin Öğretmenlerin Ders İşleyişine Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
	Etkin iletişim kuramamak	P2, P3,P4, P5, P6,P7, P8	7	"Biraz bilgisayarla içli dışlı olduk, biraz teknolojiyle içli dışlı olduk. Sonra bunu nasıl kullanabiliriz gibi, online sınav yapabilir miyiz, online dersleri nasıl yapabiliriz gibi veya nasıl daha verimli hala getirebiliriz gibi doğal olarak bazı kıtılar yaşadık bu tip dönüşümler oldu doğal olarak." P7
Olumlu Etki	Etkin iletişim kuramamak	P1, P2	2	"Sadece online derste açık oradan ders anlatmak değil. Sizin derslerde de yapıyorum biliyorsunuz, farklı araçlar, uygulamalar kullanmaya yönlendirdi beni. Web2 araçları bunun başında geliyor mesela." P2

Çizelge 3'e bakıldığında öğretmenlerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin ders işleyişine etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok etkin iletişim kuramamayı ifade ettikleri görülmüştür.

3.1.5. Yaşanan Değişikliklerin Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi

Çizelge 4. Yaşanan Değişikliklerin Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
	Devamsızlık için katılım sağlama	Ö1, Ö5	2	"Yani kendimi zorunda olarak giriyorum. Bir şeyler öğrenmek için değil de zorunda, devamsızlık için giriyordum gibi hissediyorum." Ö1
İsteksizlik	Sevilmeyen öğretmenin dersine katılmada isteksizlik	Ö5, Ö7	2	"Açıkçası derslerin zorunlu olmaması olumsuz şekilde etkiledi çünkü sevmediğim bir derste kendi hür irademle dinlemek biraz zor." Ö5
	Genel İsteksizlik	Ö2,Ö4,Ö6, Ö7,Ö8	5	"Olumsuz yönde etkiledi. Katılmak istemedim." Ö4
	Zor derslere katılmada isteksizlik	Ö3, Ö7, Ö9	3	"Çoğunlukla derse katılan bir öğrenciyim fakat şu an dersleri anlamada zorluk çektiğim için derslere katılmıyorum eskisi kadar." Ö3

Çizelge 4'e bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin derse katılımına etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok genel isteksizliği ifade ettikleri görülmüştür.

3.1.6. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi

Çizelge 5. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Okul atmosferinden uzaklaşma	V1,V3,V4	2	"Okulunu takip eden bir çocuktur. Bu uzaktan eğitimdeki derslerini de takip ediyor ama yüz yüze eğitimde bir etkileşim oluyordu uzaktan eğitim de ise etkileşim sağlanmadığı için dersten daha az verim alıyor." V1

Çizelge 5. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi				
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle	
Düzeyler arası verim farklılığı	V5	2	"Şöyle galiba benim bir çocuğum üniversiteli ve onun için şöyle sıkıntılı oldu, örgün eğitimde çok daha rahat olduğunu, online eğitimde kopya çekme olayının olabildiğine karşılık üniversitede hocalarının öğrencileri çok zorladığını söylüyor. Benim çocuğumun not ortalaması 98 ama bir şekilde proje ödevleri, verilen performanslar, sınavlar... Not ortalaması 96'ya düştü. Liseye giden çocuğumda da tam tersi oldu. Derslerinde daha gelişme oldu. O rahat çalışmayı, rahat ortamı seviyor. Daha rahat çalıştığını, daha rahat anladığını söylüyor. Çok farklı sanırım biraz da kişiliklerle alakalı. Liseye giden çocuğumun derslerinde daha iyileşme gözlemledik." V5	
Verim azalması	V1,V2,V3, V4,V5	5	"Çocuğum da kendini tam anlamıyla derse veremiyor, dersten bir verim alamıyor" V2	

Çizelge 5'e bakıldığında velilerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin çocuklarının derse katılımlarına etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok genel verim azalmasını ifade ettikleri görülmüştür.

3.2. Pandemi Döneminde Yaşanan Değişikliklerin Motivasyona Etkisi

Bu kısımda pandemi sürecinde yaşanan değişikliklerin motivasyona etkisi konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

Çizelge 6. Yaşanan Değişikliklerin Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Düşük Motivasyon	Geri dönüt alamama kaynaklı	P3, P5, P7	3	"Geri dönüş yok, tepki yok, doğru yok. Yani öğretim olarak onların neyi, bilgisi verebildin mi veremedin mi gibi kendi içerisinde analiz edemedik. Bu anlamda inanılmaz olumsuzluklar yaşıyorum." P3
	İletişim kaynaklı	P1, P2, P9	3	"Dediğim gibi öğrencimle sosyal bir etkileşim kuramadım bu da bende ne gibi sıkıntılara yol açtı...tabii şimdi sınıfıyken bir kontrol mekanizması yönetiyordum, bunu yapamaz hale geldim. Yani öğrenci karşısında, ekranda, orada olsa bile beni dinleyip dinlemediğine dair kafamda şüpheler oluştu. Bu noktada da benim de motivasyonum düştü diyebilirim." P9
Değişkenlik gösteren motivasyon		P4, P6	2	"Öğrenciye "Anladınız mı?" dediğinizde ses çıkmıyor, "Anlamadığınız bir yer var mı? Soru sorun." dediğimde de soru sorulmuyor. Bu sefer de motivasyonum düşüyor ama anladıklarında çocuklar "Anladık." ya da "Hocam şurayı anlamadık." Dediklerinde de motivasyonum arttı tabii ki." P6
Yüksek motivasyon	Dersin bölünmemesi	P8	1	"Yani, sonuçta aynı okulda da, yüz yüze de, bazı öğrencilerin isteksizliğiyle karşılaşabiliyoruz ya bu motivasyonumuzu düşürüyordu, şimdi derse yüksek katılım gösteren öğrenciler olduğu için motivasyonumuzu yükseltiyor." P8

Çizelge 6'ya bakıldığında öğretmenlerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin motivasyonuna etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok motivasyonun değişkenlik gösterdiğini, geri dönüt alamama ve iletişim kaynaklı düşük motivasyonun olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.2.1. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi

Çizelge 7. Yaşanan Değişikliklerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Düşük Motivasyon	Belirsizlik kaynaklı	Ö1	1	"Aslında...bilmiyorum... Motivasyonum daha çok düştü, yani hiçbir şey belli olmadığı için ne yapacağımı da bilmiyorum. Sınavlar oluyor, sınavlar erteleniyor o yüzden motivasyonum daha çok düştü diyebilirim." Ö1
	İletişim kaynaklı	Ö6, Ö9	2	"Motivasyonumu olumsuz etkiledi. Okulumuzu, öğretmenlerimizi, arkadaşlarımızı aylardır görmedik ve bu şekilde ders işleme çalışıyoruz bu hem öğretmenlerimiz için hem de bizim için çok zor bir dönem. Bu yüzden motivasyonum da, muhtemelen diğer herkesinki gibi, düşük." Ö6
	Genel anladan	Ö3, Ö4, Ö8	3	"Motivasyonumu düşürdü." Ö4
Değişkenlik gösteren motivasyon	Zaman zaman artan veya azalan motivasyon	Ö2, Ö5, Ö7	3	"Bu dönemle motivasyonum çok inişli çıkışlıydı. Kendimi motive etmek için hep çaba harcadım ama her zaman başarılı olduğum söylenemez." Ö5

Çizelge 7'ye bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin motivasyonuna etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok motivasyonun değişkenlik gösterdiğini ifade ettikleri görülmüştür.

3.2.2. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrencilerin Derse Katılımına Etkisi

Çizelge 8. Yaşanan Değişikliklerin Veliler Açısından Öğrenci Motivasyonuna Etkisi				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Düşük Motivasyon	Belirsizlik kaynaklı	V1, V2	2	"Artık hiçbir şey belli olmadığı için örneğin sınavları bir yapıyorlar bir kaldırıyorlar. Bu belirsizlik çocuğumun motivasyonunu da olumsuz bir şekilde etkiledi." V1
	İletişim kaynaklı	V3, V4	2	"Az önce söylediğim gibi motivasyonda büyük bir kayıp meydana geliyor çünkü sürekli aynı şeyi yapmak, aynı insanları görmek, aynı masaya oturmak ve bunu her gün yapmak hiç kolay değil. İçinde bulunduğumuz durum hiç de kısa sayılmayacak zamandır bizimle beraber ve bu süreçte motivasyon kaybının olması çok olası bir sonuç." V3
Yüksek motivasyon	Ev ortamının rahatlığı	V5	1	"Liseye giden çocuğumda daha iyi çünkü o zamani kendi ayarlamayı seviyor. İşte planını kendi yapacak. Daha rahat çalışma ortamını sevdiği için liseye giden çocuğum için her şey daha gizel bence" V5

Çizelge 8'e bakıldığında velilerin pandemi döneminde yaşanan değişikliklerin çocuklarının motivasyonuna etkisi konusundaki görüşleri incelendiğinde; çocuklarının daha çok belirsizlik ve iletişim kaynaklı düşük motivasyon gösterdiğini ifade ettikleri görülmüştür.

3.3. Pandemi Dönemindeki Eğitim Deneyimleri Konusunda Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Bu kısımda pandemi sürecindeki eğitim deneyimleri konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

3.3.1. Öğretmenlerin Eğitim Deneyimleri

Çizelge 9. Öğretmenlerin Eğitim Deneyimleri				
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle	
Teknolojik gelişim	P2, P3, P4, P9	3	"Teknolojiyi öğrenme ortamlarında daha çok kullanmam gerektiğini ben burada öğrendim. Hani bu süreçte en baki iyi şeylerden biri büyü. Teknolojiyi daha çok kullanarak- bir de şu var, kısa zamanda daha hızlı sonuçlar elde edebileceğimi öğrendim. Ölçme değerlendirme anlamında bunu gördüm. İşte uzaktan bir sınav yaptık, hemen düğmeye bastığın an bir anda herkesin sınav sonuçları, sınav analizi gibi böyle bir sürü dokümanlar elime geçebiliyor. Olumlu şeyler." P2	
Dersi bölünmeden ya da daha etkili şekilde anlatılabilmek	P4, P6	5	"Çocuklara sıradan soru sormuyorum, pat pat soru sorduğumda çocukları da aktif tuttuğumu fark ettim. Tabii bu da yaşayarak oldu yani "Sorumuz var mı?" derken "Şunu anladın mı?" diye mikrofonunu açıp soru sorduğumda da anlamayan çocuğu anlamış oluyorum." P6	
İletişim konusunda deneyim	P1, P5, P7, P8	4	"Çok şey deneyimledim. Hiçbir şey yüz yüze eğitimdeki gibi değilmiş. Bir de toplu ekran karşısında olmak öğrenciyi "Benim dediğime ne derler, hakkımda ne düşünürlər?" gibi bir düşünceye sürüklediği için mahallenin delisi olarak kendi kendime konuştum." P5	

Çizelge 9'a bakıldığında öğretmenlerin pandemi döneminde eğitim deneyimleri konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok teknolojik gelişim ve iletişim bakımından deneyimleri olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.3.2. Öğrencilerin Eğitim Deneyimleri

Çizelge 10. Öğrencilerin Eğitim Deneyimleri				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Ders İşleme	Belirsizlik kaynaklı	V1, V2	2	"Artık hiçbir şey belli olmadığı için örneğin sınavları bir yapıyorlar bir kaldırıyorlar. Bu belirsizlik çocuğumun motivasyonunu da olumsuz bir şekilde etkiledi." V1
	İletişim kaynaklı	V3, V4	2	"Az önce söylediğim gibi motivasyonda büyük bir kayıp meydana geliyor çünkü sürekli aynı şeyi yapmak, aynı insanları görmek, aynı masaya oturmak ve bunu her gün yapmak hiç kolay değil. İçinde bulunduğumuz durum hiç de kısa sayılmayacak zamandır bizimle beraber ve bu süreçte motivasyon kaybının olması çok olası bir sonuç." V3
Ders esnasındaki iletişim-etkileşim	Ev ortamının rahatlığı	V5	1	"Liseye giden çocuğumda daha iyi çünkü o zamani kendi ayarlamayı seviyor. İşte planını kendi yapacak. Daha rahat çalışma ortamını sevdiği için liseye giden çocuğum için her şey daha güzel bence." V5

Çizelge 10'a bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde eğitim deneyimleri konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok ders esnasındaki iletişim-etkileşim bakımından deneyimleri olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.3.3. Velilerin Eğitim Deneyimleri

Bu kapsamda veliler yüz yüze eğitimin önemini daha iyi anladıklarını ifade etmektedirler. Ayrıca bu sürecin teknolojinin de ne kadar önemli olduğunun anlaşılması anlamında deneyimler yaşadıklarını belirtmektedirler. Aşağıda velilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

"Yüz yüze eğitimdeki iletişimin ve verimin bir ekran karşısında sağlanamayacağını, öğretmenle öğrenci arasındaki yüz yüze iletişimin aslında ne

kadar önemli olduğunu anladık." (V2)

"İnternet gibi bir platformun da verimli bir şekilde kullanılınca ne kadar yararlı olabileceğini fark ettik." (V1)

"Teknolojinin gerektiğinde güzel bir şekilde ders için de kullanılabileceğini deneyimledik." (V3)

3.4. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Bu kısımda pandemi sürecindeki yapılan uzaktan eğitimin katkıları konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

3.4.1. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğretmen Görüşleri

Çizelge 11. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğretmen Görüşleri				
Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek Cümle
Katkısı var	Teknolojik gelişim	P4, P7, P9	3	"Bilgisayarla yaşamayı öğrendik, bilgisayarla neler yapabileceğimizi öğrendik ve şu da bir gerçek bizden daha adapte oluyorlar... Biz çok çok daha dışındaymış gibi yani onlar çok çok daha içindymiş gibi, biz dahil olduk sanki onların bu dünyasına öyle gibi geliyor bana." P4
	Öğrenci kendi oto-kontrolünü sağlamayı öğrendi	P3, P7	2	"Uzaktan eğitimdeki katkı öğrenci açısından şöyle bir katkısı olduğunu düşünürüm oto-kontrolü kendisi sağlıyor... Evet belki derse de ekranı açıp katılıyor belki ama dinleyip dinlemek veya ne kadar ciddi olarak dinlemek veya gerekenleri ne kadar yapmak bunlar tamamen aslında öğrencinin oto-kontrolüne bırakılıyor. Bu da sorumluluk alma duygusunu bence geliştirir." P7
	Eğitimin aksamasını engelledi	P1, P6, P8	3	"Bence katkıları çok oldu. Ayrıca artık eğitimin yeri ve zamanı kalmadı. Her yerden, her saatte eğitim yapılabileceğini öğrendik." P1
Katkısı yok	Rahat çalışma ortamı	P2	1	"Rahat bir ortam, ev ortamında ders işleme insana rahat geliyor. Hani doğal olarak." P2
		P5	1	"Mesela bir şey dinleyen ve anlatanlar için daha az zaman kaybı olmuştur yoluna devam etmiştir öte taraftan öğrenmeye başka pencerelerden bakanlar öğrenme gücünü çekip sıkıntı yaşamışlardır." P5

Çizelge 11'e bakıldığında öğretmenlerin pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimin katkıları konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok teknolojik gelişimi sağlaması ve eğitimin aksamasını engellemesi bakımından katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.4.2. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğrenci Görüşleri

Çizelge 12. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğrenci Görüşleri				
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle	
Kendine ayrılan vaktin artması	Ö3, Ö8, Ö9	3	"Yani şu ana kadar hep yüz yüze eğitimi övdüm ama tabii ki de uzaktan eğitimin artı yönleri var. Mesela okula gittiğimde dediğim gibi günümüzün 8 saatini orada harcıyoruz. Eve geldiğimizde kendi kişisel, kendi sevdiğimiz aktivitelerle hobbilerimize vakit kalıyordu. Okula gittiğim zaten sadece ders. En fazla kitap okuyabiliyordum sevdiğim şey olarak. Şimdi hem kitap okuyabiliyorum, hem ders çalışabiliyorum hem de çözüm yapmayı sevdiğim için çözüm yapıyorum. Ve bunu da geliştirebiliyorum. Şu an bu yüzden memnunuz yani." Ö9	

Çizelge 12. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğrenci Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle
Ders çalışmak için zamanın artması	Ö2, Ö8	2	"Çalışmak için daha çok zaman buluyorum ve zaman belirleme konusunda daha rahatım." Ö2
Eğitimin zaman, mekan sınırlamasının olmaması	Ö5, Ö6, Ö7	3	"Her saatte her günde bir mekana ait olmaksızın eğitimi sürdürüyor olabilmek bence." Ö5
Katkısı yok	Ö1, Ö4	2	"Bana göre herhangi bir katkısı yok." Ö4

Çizelge 12'ye bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimin katkıları konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok kendine ayrılan zamanın artması ve eğitimin zaman, mekan sınırlamasının olmaması bakımından katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.4.3. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Veli Görüşleri

Veliler, pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimin katkısı olmadığını düşünmektedirler. Aşağıda velilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

"Ben aslında uzaktan eğitimin tek başına yeterli olabileceğini düşünmüyorum. Uzaktan eğitim yüz yüze derslerin yanında destekleyici bir şekilde kullanılırsa katkı sağlayabilir. Fakat bana göre sadece uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre bir katkısı yok." (V1)

"Bence bir katkısı yok. Çocuğum derslere giriyor fakat sınıfın hepsi derslere katılmıyor, sayılı öğrenciler giriyor, bir sınıf ortamı oluşmuyor." (V2)

"Bence olmadı, olmadı yani." (V4)

3.5. Uzaktan Eğitimin Eksik Yönleri Konusunda Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Bu kısımda pandemi sürecindeki yapılan uzaktan eğitimin eksik yönleri konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

3.5.1. Uzaktan Eğitimin Eksik Yönleri Konusunda Öğretmen Görüşleri

Bu kapsamda öğretmenlerin uzaktan eğitimin eksikliklerinin iletişimsizlik ve öğrenci ile göz teması kuramamak olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda aşağıda öğretmenlerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

"Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre eksik yönü tabii ki iletişimsizlik. Öğrenciden anlayıp anlayamadığına dair bir dönüt alamıyoruz." (P5)

"Çocuk acaba arkadaşlarım dalga geçer mi diye soru soramıyor. Ben bazen bakışla anlıyorum nereyi anlamadığını ona göre yardımcı oluyorum..."

... ama onu göremiyorum. Çocukla diyalog halinde olmadığın için eksik kalabiliyor bazı yerlerde." (P6)

3.5.2. Uzaktan Eğitimin Katkıları Konusunda Öğrenci Görüşleri

Çizelge 13. Uzaktan Eğitimin Eksik Yönleri Konusunda Öğrenci Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle
Sınıf içi iletişim eksikliği	Ö1, Ö2, Ö8, Ö9	4	"Normal sınıftaki etkileşim olmadığı için bir şeyi anlamak daha zor ve ekrana bakmak gözlerimi yoruyor." Ö2
Öğretmen ile iletişim eksikliği	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8	5	"Görsel bir iletişimin olmaması. Bu öğretmen ve öğrenci arası iletişim kopukluğuna ve güvensizliğe yol açıyor. Öğrencinin öğretmenin kontrolünden çıktığı." Ö5
Sınav kaygısı	Ö7	1	"Seneye gireceğim sınavın stresi de var üzerimde. Ki dersler de çok hafif değil. Yani karantina sürecinde de dersler hafifletilmemiş hiçbir şekilde ve tam gaz ilerlemeye devam ediyoruz." Ö7
Fiziksel rahatsızlıkların ortaya çıkması	Ö2, Ö3, Ö7	3	"Ekranı bakmak gözlerimi yoruyor." Ö2 "Sürekli ekrana bakmaktan kaynaklanan göz ve baş ağrıları." Ö3

Çizelge 13'e bakıldığında öğrencilerin pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimin eksik yönleri konusundaki görüşleri incelendiğinde daha çok öğretmen ile iletişim eksikliği olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

3.5.3. Uzaktan Eğitimin Eksik Yönleri Konusunda Veli Görüşleri

Veliler uzaktan eğitimin eksik yönlerinin iletişimsizlik, bağlantı sorunları ve dikkat dağınıklığı olduğunu düşünmektedir. Aşağıda velilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

"Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre en eksik yönü bence öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimi sağlıklı bir şekilde sağlayamaması." (V1)

"Uzaktan eğitimde öğrencinin interneti bitebiliyor, öğretmenin bilgisayarını bozulabiliyor vb. İşte o zaman da öğrencinin bir suçu olmadığı hâlde anlatılsa anlayacağı bir konuyu dinleyemiyor ve sınav olursa ve yapamazsa bu öğrenci için üzücü bir hâl alıyor." (V3)

"Uzaktan eğitimde öğrencinin dikkati dağılsa bile öğretmen bunu fark edemiyor ama yüz yüze eğitimde böyle değildi öğretmen onların dikkatini bir şekilde topluyordu." (V2)

3.6. Uzaktan Eğitime Yönelik Öneriler Konusunda Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri

Bu kısımda uzaktan eğitimin eksik yönleri konusundaki öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri sunulmuştur.

3.6.1. Uzaktan Eğitime için Öneriler Konusunda Öğretmen Görüşleri

Çizelge 14. Uzaktan Eğitim için Öneriler Konusunda Öğretmen Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle
Devamsızlık zorunluluğu gelmeli	P3, P8, P9	3	“Milli Eğitim Bakanlığının özellikle uzaktan eğitim nasıl zorunlu eğitimde okula gelmediğiniz günler özürli ve özürsüz devamsızlık haklarınız varsa o kadar haklarınızın olması gerekiyor. Çünkü sizin hiçbir özürünüz yok. Yapmanız gereken sorumluluklar belli başlı ve bu sorumluluklar elinizde, yuvanızda ve odanızda çok fazla çaba ve zahmet vermeden yapabilirsiniz. Bu yüzden bence devamsızlık zorunluluğu getirilmesi hem öğretmenin derse girdiğinde çalışmalarının karşılığını alması anlamında hem de öğrencinin eksik kalmaması anlamında devam bence çok kıymetli.” P3
Kamera açma zorunluluğu olmalı	P7	1	“Ekran kapalıyken ben duvara konuşuyor gibi hissediyorum ve bu çok kötü bir duygu gerçekten. En azından karşında öğrenciyi gördüğünde onların işte baş hareketiyle onaylaması bile motive edecektir beni muhtemelen veya diğer öğretmen arkadaşlarımızı da motive edecektir.” P7
Öğrenci aktifliği sağlanmalı	P1, P2, P5, P6	4	“Öğrenciyi uyanık tutmamız gerekiyor. Öğrenciyi sıradan değil rasgele sorular sormamız gerekiyor ve “Hanginiz çözecek?” dediğimizde belki el kalkıyor ama işte örneğin “Ali sen çöz.” demek gerekiyor. Bu şekilde olursa çocukları daha aktif tutabiliriz.” P5
Öğrenciyle ders dışında iletişim olmalı	P4	1	“E’Sık sık telefonla görüşülebilir, böyle özel olabilir. Her güne bir öğrenci atıp böyle bununla bugün konuşayım bununla bu gün konuşayım gibi.” P4

Çizelge 14’e bakıldığında öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik öneriler konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok öğrenci aktifliği sağlanmalı önerisinde buldukları görülmüştür.

3.6.2. Uzaktan Eğitim için Öneriler Konusunda Öğrenci Görüşleri

Çizelge 15. Uzaktan Eğitim için Öneriler Konusunda Öğrenci Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle
Devamsızlık zorunluluğu gelmeli	P3, P8, P9	3	“Milli Eğitim Bakanlığının özellikle uzaktan eğitim nasıl zorunlu eğitimde okula gelmediğiniz günler özürli ve özürsüz devamsızlık haklarınız varsa o kadar haklarınızın olması gerekiyor. Çünkü sizin hiçbir özürünüz yok. Yapmanız gereken sorumluluklar belli başlı ve bu sorumluluklar elinizde, yuvanızda ve odanızda çok fazla çaba ve zahmet vermeden yapabilirsiniz. Bu yüzden bence devamsızlık zorunluluğu getirilmesi hem öğretmenin derse girdiğinde çalışmalarının karşılığını alması anlamında hem de öğrencinin eksik kalmaması anlamında devam bence çok kıymetli.” P3
Kamera açma zorunluluğu olmalı	P7	1	“Ekran kapalıyken ben duvara konuşuyor gibi hissediyorum ve bu çok kötü bir duygu gerçekten. En azından karşında öğrenciyi gördüğünde onların işte baş hareketiyle onaylaması bile motive edecektir beni muhtemelen veya diğer öğretmen arkadaşlarımızı da motive edecektir.” P7
Öğrenci aktifliği sağlanmalı	P1, P2, P5, P6	4	“Öğrenciyi uyanık tutmamız gerekiyor. Öğrenciyi sıradan değil rasgele sorular sormamız gerekiyor ve “Hanginiz çözecek?” dediğimizde belki el kalkıyor ama işte örneğin “Ali sen çöz.” demek gerekiyor. Bu şekilde olursa çocukları daha aktif tutabiliriz.” P5
Öğrenciyle ders dışında iletişim olmalı	P4	1	“E’Sık sık telefonla görüşülebilir, böyle özel olabilir. Her güne bir öğrenci atıp böyle bununla bugün konuşayım bununla bu gün konuşayım gibi.” P4

Çizelge 15’e bakıldığında öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik öneriler konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok EBA alt yapısıyla ilgili önerilerde buldukları görülmüştür.

3.6.3. Uzaktan Eğitim için Öneriler Konusunda Veli Görüşleri

Çizelge 16. Uzaktan Eğitim için Öneriler Konusunda Veli Görüşleri			
Kodlar	Katılımcılar	F	Örnek cümle
Ders tekrarı yapılmalı	V4	1	“Bence ana başlıkların üzerinden geçilmesi ve bu konulardan da çok testler çözülmesi lazım. İe bu çocuklar çok iyi sınav öğrencileri olacak ama bunu yapmaları lazım, bu çocukların eksikleri giderilmeli. Kursu gidemeyen var, durumu yok yani. Nasıl bu eşitlik sağlanacak?” V4
Konular azaltılmalı	V2	1	“Konular azaltılabilir çünkü çocuklar konuları verimli bir şekilde öğrenmiyor en azından daha az konu olursa bir konunun üstüne daha çok düşerek o konu daha iyi öğrenilebilir.” V2
Teknolojik eşitlik sağlanmalı	V1, V3, V5	4	“Uzaktan eğitimde herkesin eşit imkânı sahip olması lazım.” V1
Kameralar açılmalı	V1	1	“Herkesin kamerasının açık olması lazım ki en azından eksik olan iletişim biraz bile olsa sağlansın.” V1

Çizelge 16’ya bakıldığında velilerin uzaktan eğitime yönelik öneriler konusundaki görüşleri incelendiğinde; daha çok teknolojik eşitlik sağlanması ilgili önerilerde buldukları görülmüştür.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Pandemi döneminde eğitim açısından yaşanan değişiklikler konusunda öğretmenlerin teknoloji bilgisinin artışı, düzen değişikliği yaşadıklarını ve velilerinde öğrenciler gibi düzen değişikliği ve bağlantı-ekipman sorunu bakımından değişiklikler yaşadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu üç paydaşın her birinin pandemi sürecinde düzen değişikliği yaşadığı görülmektedir. Bununla birlikte yaşanan değişikliklerin öğretmenlerin ders işleyişine etkisi konusundaki görüşlerinde etkin iletişim kuramamayı belirttikleri, öğrencilerin ise derse katılım konusunda isteksizlik yaşadıklarını düşündüklerini ve velilerin de bu konuda öğrencilerin ders veriminin azaldığını ifade ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Metin vd. (2017), tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimi verimli bulmadıkları ve yüz yüze yapılan derslerde daha başarılı olduklarını ifade ettikleri belirtilmektedir. Yapılan görüşme sonuçları incelendiğinde yaşanan sürecin ders işleyiş ve katılımı konusunda üç paydaşın kendi buldukları açılardan değerlendirdiği ve farklı şekilde etkilendikleri anlaşılmaktadır. Yaşanan değişikliklerin öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonuna etkisi bakımından öğretmenlerin geri dönüş alamama ve iletişim kaynaklı düşük motivasyon ve zaman zaman zaman motivasyonun değişkenlik gösterdiğini belirttiği görülmektedir. Benzer şekilde veliler de öğrencilerin motivasyonu konusunda sürecin getirdiği belirsizlik ve iletişim kaynaklı motivasyonun düşük olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler ise motivasyonlarının değişkenlik gösterdiğini düşünmektedir. Bu anlamda sürecin öğretmenler ve veliler tarafından motivasyon düşüklüğüne sebep olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Pandemi sürecinin öğretmenlere teknoloji kullanımı konusunda gelişim sağlamalarına imkân verdiği ve iletişim anlamında farklı deneyimler sunduğu yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ise ders esnasında kurulan iletişim ve etkileşim anlamında velilerin de yüz yüze eğitimin önemini ve teknolojinin eğitimdeki yeri ve önemini daha iyi anlama konusunda farklı deneyimler yaşadığı yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda Siner (2020), eğitim alanında dijital dönüşümün gerekli olduğunu mevcut koşullarda pandemi döneminin hızlandırıcı bir etkisi olduğunu ve bundan sonra oluşan yeni ortamda dijital dönüşümün hız kesmeden tamamlanması gerekliliğini yaptığı çalışmada belirtmektedir.

Uzaktan eğitimin katkılarının neler olduğuna dair öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde teknoloji okuryazarlığının artmasına katkı sunduğu ve eğitimin sürdürülebilirliğini sağlaması bakımından katkıları olduğunu ifade ettikleri, öğrencilerin ise kendilerine ait zaman artması ve eğitimin zaman-mekân sınırlamasının ortadan kalkmasına katkı sunduğunu belirttikleri görülmektedir. Fakat, veliler ise bu süreçte uzaktan eğitimin herhangi bir katkısı olduğunu düşünmediklerini yapılan görüşmelerde anlaşılmaktadır. Can (2020), tarafından yapılan çalışmada ise pandemi sürecinin geleneksel öğrenme yaklaşımlarının yetersizliğinin anlaşılması, uzaktan eğitimin gereksinimlerinin farkına varılması ve örgün eğitimin açık ve uzaktan eğitim ile desteklenmesinin gerekli olduğu ortaya koyulmuştur.

Uzaktan eğitimin eksik kalan yönleri konusunda öğretmenler iletişimsizliğin ve öğrenci ile yeterli düzeyde etkileşim kuramama yorumlarını yaparken öğrencilerde öğretmen ile iletişim kuramamanın uzaktan eğitim eksik yönü olarak ifade ettiği görülmektedir. Veliler de öğretmen ve öğrenciler gibi iletişimsizliğe sebep olması, bağlantı sorunları ve öğrencide dikkat dağınıklığının oluşmasına neden olmasının uzaktan eğitimin eksik yönleri olarak belirtmektedir. Bu sonuçlara benzer şekilde Sayan (2020), çalışmasında öğretim elemanlarının uzaktan eğitimden alınan verimin yüz yüze yapılan eğitimden alınan verim kadar olmadığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Pandemi sürecinin devam etmesi sebebiyle uzaktan eğitim için öğretmenlerin öğrenci aktifliğinin sağlanması, öğrencilerin EBA'nın alt yapısının iyileştirilmesi ve velilerin ise teknolojik eşitliğin sağlanması bakımından önerileri olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Can (2020), pandemi sürecinin Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, içerik, tasarım, uygulama, kalite, güvenlik, mevzuat ve pedagojik

açıdan güçlendirilmesi gerektiğini gösterdiğini ve tüm öğretim kademelerinde, açık ve uzaktan eğitim fırsatlarına herkesin erişiminin ve etkin kullanımının güçlendirilmesi, aynı zamanda nitelikli müfredat içeriklerinin sağlanması gerektiğine değinmektedir. Yine bu anlamda Aktaş (2020), tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 sürecinde uzaktan eğitime geçişte dijital uçurumdan kaynaklanan eşitsizliklerin, öğrenme farklılıklarının daha da derinleşmemesi için farklı ihtiyaçlara göre eşitlikçi ve kapsayıcı çalışmaların artması gerektiği belirtilmektedir (akt. Sezgin ve Fırat 2020).

Sonuç olarak pandemi sürecinde yaşanan değişimler, deneyimler, uzaktan eğitimin katkıları, eksiklikleri ve bu konuda ki önerileri bakımından öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin zaman zaman ortak görüşleri ve süreç içindeki farklı konuları sebebiyle farklı görüşleri olduğu görülmektedir. Buradan eğitim paydaşlarının pandemi sürecini farklı şekillerde deneyimledikleri ve farklı yorumladıkları sonucuna ulaşmaktayız.

Pandemi dönemi sebebiyle eğitimde yaşanan bu farklı dönem tüm paydaşlar açısından verimli ve olumlu bir süreç olarak devam etmesi için farklı adımlar atılması gerekmektedir. İlk olarak dijital bilgi çağına gerekliliği olan dijital beceriler, dijital yeterlilikler ve dijital okuryazarlık bilgisi öncelikle odaklanılması gereken konulardandır. Dijital öğrenme ve çevrimiçi uzaktan eğitimin sıklıkla gündemde olacağı yeni normalde sadece öğrenen ve öğretenlerin değil, kapsayıcı bir bakış açısıyla tüm vatandaşların bu becerileri edinmesi, pandemiyle ortaya çıkan yeni yaşam şeklini benimsemeye ve uygulamada fayda sağlayacaktır. Bu kapsamda eğitim paydaşlarına dijital araçlarla belli bir aralıklarla eğitimler düzenlenebilir. Yine okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerle görüşmeler yapıp öğrencilerin yaşadığı psikolojik olumsuzluklarla baş etmelerine destek olmaları yapılabilecek çalışmalar arasındadır. İletişim kaynaklı sorunları azaltmak anlamında ise öğretmenlerin ders dışı öğrenci görüşme ya da sohbetleri düzenlemeleri öğrencilere ve öğretmenlere ilişkilerin sıcak tutulmasına katkı sağlayacaktır. İhtiyaç duyulan sosyalliğin sağlanabilmesi için farklı etkinlikler ya da yarışmalar düzenlenmesi eğitim paydaşlarının süreci pozitif olarak geçirmelerini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Can, E. (2020). "Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları." *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Kocayiğit, A., Uşun,S. (2020) "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği)." *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Metin, A. E., Karaman, A., Şaştım, Y. A. (2017). "Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sistemine Bakış Açısı ve Uzaktan Eğitim İngilizce Dersinin Verimliliğinin Değerlendirilmesi: Banaz Meslek Yüksekokulu." *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 640-652.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Sayan, H. (2020) "COVİD-19 Pandemisi Sürecinde Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi." *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(42), 100-122.
- Sezgin, S., Fırat, M.(2020) "Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitime Geçiş ve Dijital Uçurum Tehlikesi." *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 37-54.
- Sirer, E. (2020) "Eğitimin Ekran Üzerinden Teknolojik Dönüşümünde Pandemi Dönemi'nin Etkisi." *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 1987-2018.
- Stake, R.E. (1995). *The Art Of Case Study Research*. Thousand Oaks, CA:Sage.
- UNESCO.(2020a). COVID-19 Educational Disruption And Response, Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. Son erişim tarihi: 20 Ekim 2020.
- UNICEF. (2020). COVID-19: More Than 95 Per Cent Of Children Are Out Of School In Latin America And The Caribbean. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/press-releases/covid-19-more-95-cent-children-are-out-school-latin-america-and-caribbean>. Son erişim tarihi: 13 Nisan 2020.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara-Türkiye.
- Yin, R.K. (2009). *Case Study Research: Design And Methods* (4th Ed.). Thousand Oaks, CA:Sage.
- Yin, R.K. (2012). *Applications Of Case Study Research* (3rd Ed.). Thousand Oaks, CA:Sage.